

Advies Archeologische Monumentenzorg 2024-nr. 127

Selectieadvies

Bevoegd gezag: Gemeente Someren
Postbus 290
5710 AG Someren

Datum: 22-5-2024

Project: *Archeologisch bureauonderzoek Van Dongenstraat 18 te Lierop (gemeente Someren) (Aeres Milieu rapport 23562), auteurs S. Kleijnen & D. Hagens, conceptversie 1 d.d. 01-02-2024.*

Van: Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant
Postbus 8035, 5601 KA Eindhoven
Wal 28, Eindhoven
[redacted]
Tel. 088-3690638
E-mail: [redacted]@odzob.nl

Inleiding

In opdracht van [redacted] heeft Aeres Milieu in februari 2024 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Van Dongenstraat 18 in Lierop. Ter plaatse is sprake van bebouwing welke in gebruik is geweest als café en feestzaal. De planlocatie kent een oppervlakte van circa 2.470 m². Beoogd wordt de planlocatie te herontwikkelen naar woonzorgcomplex. Alle opstallen worden daartoe gesloopt, waarvoor nieuwbouw in de plaats komt welke plaats zal bieden voor 20 zorgappartementen en een gezamenlijke ruimte.

De beoogde herontwikkeling past niet binnen de regels van het vigerende bestemmingsplan. Beoogd wordt om met een omgevingsvergunning af te wijken van het bestemmingsplan voor het realiseren van het woonzorgcomplex.

Volgens de archeologische beleidskaart van de gemeente Someren ligt het plangebied in een gebied met een hoge archeologische verwachtingswaarde. Bij bodemverstoringen groter dan 250 m² én dieper dan 40 cm zal archeologisch onderzoek noodzakelijk zijn. Aangezien het plangebied groter is dan 250 m² en er bodemingrepen voorzien zijn die dieper gaan dan 40 cm onder maaiveld, is het nodig om aan de hand van een archeologisch onderzoek aan te tonen dat ter plaatse geen archeologische waarden verloren gaan.

Het doel van het bureauonderzoek was het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting, terwijl het inventariserende veldonderzoek door middel van verkennende boringen als oogmerk had het controleren en verfijnen van die archeologische verwachting. Op basis van de uitkomsten kan de gemeente in beginsel een beslissing nemen over de behoudenwaardigheid van archeologische resten binnen het plangebied en eventueel overgaan tot maatregelen voor behoud *in situ* of het veiligstellen van de archeologische informatie door middel van vervolgonderzoek.

Samenvatting van het plan en het rapport

Onderzoekskader RO: omgevingsvergunning afwijken bestemming
Grootte plangebied: 2470 m ²
Onderzoekperiode: februari 2024
Opdrachtgever: [redacted]
Opdrachtnemer: Aeres Milieu

Op de geomorfologische kaart is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging binnen de bebouwde kom van Lierop. Ten noorden, oosten en westen zijn dekzandruggen aanwezig. In het zuiden van en ten zuidoosten van de kern van Lierop ligt een dekzandvlakte. Ten noorden en oosten van het plangebied zijn dalvormige laagten en het beekdal van de Aa aanwezig. Op het Algemeen Hoogtebestand Nederland (AHN4) is een duidelijk hoogteverschil tussen de dorpskern van Lierop en de lagergelegen omliggende gebieden, vooral ten noorden van het plangebied zijn duidelijk lagergelegen gebieden te zien.

De vermoedelijke ligging op een dekzandrug nabij waterlopen zullen voor jager-verzamelaars een gunstige vestigingslocatie zijn geweest. In de omgeving van het plangebied is één vuursteenvondst gemeld, nabij de noordelijke dalvormige laagte. Voor de periode laat-paleolithicum tot aan het mesolithicum wordt daarom een middelhoge verwachting opgesteld. Deze hogere ligging van het plangebied nabij waterlopen zal ook voor latere landbouwende samenlevingen een aantrekkelijke vestigingsplaats zijn geweest. De ligging van het plangebied juist ten noorden van de middeleeuwse kerk van Lierop en de vorm van de perceelgrenzen in de 19e eeuw wijzen beide mogelijk op dat het plangebied al vroeg werd ontgonnen. Vondsten uit de ijzertijd en de Romeinse tijd zijn ten noorden van het plangebied aangetroffen. Voor het plangebied geldt daarom een hoge verwachting voor zowel nederzettingsresten uit de periode neolithicum tot en met de ijzertijd als voor nederzettingsresten uit de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen. Het plangebied ligt aan de Van Dongenstraat binnen de dorpskern van Lierop. Historisch kaartmateriaal wijst uit dat het plangebied rond de overgang van de 19e naar de 20e eeuw vrijwel continu bebouwd was. Tijdens de eerste drie decennia van de 20e eeuw was een deel van het voormalige gemeentehuis van Lierop mogelijk gelegen binnen het plangebied. Op basis van deze gegevens geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor de periode late middeleeuwen en nieuwe tijd.

Gedurende de 20e eeuw hebben binnen het plangebied meerdere bebouwingsfasen plaatsgevonden, waardoor de bodem binnen het plangebied tot in het archeologisch niveau kan zijn verstoord.

Voor het plangebied wordt een archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk geacht. Dit kan plaatsvinden in de vorm van een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen, verkennende fase (IVO-o) om de intactheid van de bodem en de diepteligging van potentiële archeologische niveaus vast te stellen.

Beoordeling en selectieadvies

Het voorliggende rapport maakt duidelijk dat de kans groot is, dat in het plangebied archeologische resten en sporen van bewoning en landgebruik uit de late prehistorie tot en met de nieuwe tijd aanwezig zijn. Wij adviseren echter niet om een verkennend booronderzoek uit te voeren maar een proefsleuvenonderzoek na afloop van de bovengrondse sloop en zo nodig in combinatie met de sloop van de funderingen. Boringen geven alleen een beeld van de bodemopbouw maar geen informatie over de mogelijk aanwezige archeologische waarden. Verder zijn er geen aanwijzingen uit het bureauonderzoek naar voren gekomen voor diepgaande en grootschalige verstoringen, alleen lokaal.

Wij adviseren om de bestaande bebouwing (inclusief de vloer, maar exclusief de diepere funderingen) te slopen tot maaiveld, waarna een archeologisch vervolgonderzoek uitgevoerd kan worden in de vorm van een karterend en waarderend proefsleuvenonderzoek (conform protocol Proefsleuven KNA 4.1) om hiermee grip te krijgen op mogelijk aanwezige archeologische waarden. Dit onderzoek wordt gecombineerd met een archeologische begeleiding van de sloop van de ondergrondse delen van de huidige bebouwing. Het proefsleuvenonderzoek (+ variant archeologische begeleiding) dient plaats te vinden aan de hand van een door het bevoegd gezag goedgekeurd Programma van Eisen (PvE) en uitgevoerd te worden door een archeologisch bedrijf gecertificeerd voor het uitvoeren van archeologische opgravingen.

Op basis van de uitkomsten van dit inventariserende vooronderzoek(en) beslist de gemeente of de archeologische waarden in voldoende mate zijn vastgesteld. Indien hierbij archeologische waarden worden aangetroffen, dienen deze veilig gesteld te worden door mogelijke planaanpassing en als dat

niet mogelijk is, door het opgraven van de aanwezige archeologische resten. Het besluit hierover ligt bij de gemeente. Het besluit hierover ligt bij de gemeente. Gezien de relatief geringe omvang van het plangebied raden wij bovendien aan de mogelijkheid tot een doorstart naar een opgraving op te nemen in het PvE voor de proefsleuven, indien het proefsleuvenonderzoek resulteert in positieve resultaten. Daarbij willen wij wel benadrukken dat zo'n doorstart pas gemaakt kan worden, wanneer het onderzoek door middel van proefsleuven geëvalueerd is.

Voorwaarden op te nemen in de omgevingsvergunning

Gezien de uitkomsten van het archeologische vooronderzoek, achten wij het noodzakelijk om specifieke voorschriften ter bescherming van archeologische waarden aan de omgevingsvergunning afwijken bestemming en activiteiten 'slopen' en 'bouwen' te verbinden:

1. Graafwerkzaamheden ten behoeve van de activiteiten 'slopen' in het plangebied dieper dan 30 cm onder maaiveld mogen pas plaatsvinden na het afronden van het gehele archeologisch onderzoek (proefsleuven / opgraven), tenzij hier schriftelijk toestemming voor is verleend vanuit het bevoegd gezag.
2. Het archeologische onderzoek (proefsleuven / opgraven) alsmede mitigerende maatregelen voor behoud van archeologische resten in de bodem, dienen uitgevoerd te worden conform een door het bevoegd gezag goed te keuren Programma van Eisen (PvE).
3. Het archeologisch onderzoek wordt uitgevoerd door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die beschikt over een certificaat tot opgraven op grond van artikel 5.1 van de Erfgoedwet 2016.
4. De ODZOB houdt toezicht op de kwaliteit van het archeologisch onderzoek zoals vastgelegd in deze vergunning.
5. De startdata van de archeologische onderzoeken wordt een week van tevoren bij het bevoegd gezag (ODZOB) gemeld.
6. De bevindingen van het veldonderzoek dienen schriftelijk aan het bevoegd gezag ter beoordeling te worden voorgelegd. Hierbij wordt ook in kaart gebracht (begrenzings vindplaats(en)) en een advies gegeven hoe om te gaan met eventuele archeologische waarden die behoudenswaardig zijn en welke delen kunnen worden vrijgegeven.
7. Het bevoegd gezag zal vervolgens besluiten welke archeologische vindplaatsen 1) in situ behouden kunnen worden, 2) ex situ behouden kunnen worden (opgraven), 3) niet behouden hoeven te worden. Voor die delen (i.e. archeologische vindplaatsen) die behouden dienen te worden zal met een door het bevoegd gezag goedgekeurd Programma van Eisen (PvE) opgegraven worden dan wel op basis van een goedgekeurd PvE maatregelen genomen worden opdat behoud in situ verantwoord is. Voor die delen van het plangebied waar geen archeologische waarden zijn aangetroffen of waar de archeologische waarden zijn veiliggesteld door een afgerond definitief archeologisch onderzoek (opgraving) zal een vrijgavebeslissing opgesteld worden. Voor die delen van het plangebied waar de archeologische waarden nog moeten worden veiliggesteld door archeologische begeleiding of door het realiseren van mitigerende maatregelen opdat behoud in situ verantwoord is, zullen werkafspraken worden vastgelegd op basis van een door het bevoegd gezag goedgekeurd PvE.
8. Indien behoudenswaardige archeologische resten dieper dan of buiten het aan te leggen vlak doorlopen, dient gekeken te worden of behoud in situ door afdekking met bijvoorbeeld worteldoek en zand (minimaal 50 cm) en het aanbrengen van rijplaten mogelijk is. Indien behoud en bescherming niet mogelijk is, dient het gehele spoor echter opgegraven te worden.
9. Voor die delen van het plangebied waar geen archeologische waarden zijn aangetroffen of waar de archeologische waarden zijn veiliggesteld door een afgerond definitief archeologisch onderzoek (opgraving) zal een vrijgavebeslissing opgesteld worden voor de realisatie van het werk/of werkzaamheden. Een en ander in afwachting van het bij het bevoegd gezag in te dienen evaluatie- en/of eindrapport.